

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΛΑΣΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΙΔΡΥΤΗΣ: ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ — ΙΟΥΝΙΟΣ

1954

ΕΤΙΔΟΤΗΣ Κ.Υ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

Ρωσσίαν. Τὸ λυπηρὸν εἶναι ὅτι σήμερα δὲν ὑπάρχει κανένας Ψυχάρης εἰς τὴν Ελλάδα, τὸ σκόρπισμα εἰς τὸ ἐξωτερικὸ τοὺς ἐξαφάνισε, ὅπως συνέβη δι' ἑκατομμύρια ἑκατομμυρίων Ἑλλήνων. Εἰς τὴν Χίον φαίνεται ὅτι ὁ μισὲ Γιάννης δὲν εἶχεν ἀδελφούς, ἀλλὰ μόνον ἀδελφές καὶ ἔτσι ἐξηγεῖται ὅτι καὶ ἐκεῖ δὲν ὑπῆρχαν Ψυχάρηδες οὔτε τὴν ἐποχὴ πού ζοῦσε ὁ μισὲ Γιάννης.

Ὅπως εἶπα, ἡ βιολογικὴ δύναμις μᾶς ἐξηγεῖ τὸν ἀκούραστο ἀγῶνα πού ἔκαμεν ὁ Ψυχάρης γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα. Σήμερα ὅλοι δεχόμεθα πῶς ἔκαμε καὶ λάθη, ἀλλὰ λάθος μεγάλο εἶναι πάλι νὰ θέλουμε νὰ συκοφαντήσουμε τὴν ἀξίαν τῆς γλωσ-

σικῆς ἐπαναστάσεως ἐξ αἰτίας μερικῶν λεπτομερειῶν λανθασμένων. Δὲν εἶναι δουλειά μου ἐδῶ πέρα νὰ συζητήσω γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα. Αὐτὸ τὸ ἔκαμαν καλύτερα ἀπὸ μένα τόσοι ἄλλοι. Θέλω μόνον νὰ εἰπῶ δυὸ λόγια γιὰ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ ἀγῶνος τοῦ Ψυχάρη. Χωρὶς τὸν Ψυχάρη δὲν θὰ εἶχαμε τὴν λογοτεχνίαν πού ἔχουμε ὕστερα ἀπ' αὐτόν. Εἶναι μικρὸ ἐθνικὸ ἔργο αὐτό; Καὶ τὴν ἀπλούστερη μορφή πού πῆρε ἡ καθαρεύουσα τὴν χρωστοῦμε 'ς τὸν Ψυχάρη. Ἄλλ' αὐτὸς μᾶς ἔδειξε καὶ τὸν τρόπο νὰ μιλοῦμε 'ς τὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ καὶ νὰ τὸν μορφώσουμε ἐθνικῶς καὶ ἐπαγγελματικῶς. Δὲν τὸ καταλάβαμε ἀκόμη δυστυχῶς.

Κ. ΑΜΑΝΤΟΣ

τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΟΥ ΨΥΧΑΡΗ

Ἡ παρουσία τοῦ Ψυχάρη στὰ ἑλληνικά γράμματα ἔχει καίρια σημασία γι' αὐτά. Καὶ εἶναι σὲ μιὰ στιγμή πού ἀρχίζει νὰ ξεσπάει τὸ καθαρὰ δημιουργικὸ πνεῦμα στὴν ἑλληνικὴ γενικὰ ζωὴ. Ἔτσι πιὸ πολὺ γίνεται καθαρὸ τὸ νόημα τοῦ ἀγῶνα τοῦ Ψυχάρη γιὰ τὸ πραγματικὸ ξύπνημα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ πού καλεῖται νὰ βασίσει τὴν πορεία του στὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του, πού τοῦ δίνει τὴ δυνατότητα νὰ γνωρίσει βαθειὰ τὶς ρίζες τῆς ὑπαρξῆς του καὶ πάνω σ' αὐτὲς νὰ θεμελιώσῃ τὸν πολιτισμὸ καὶ νὰ ἀναπτύξῃ τὶς ἀξίες του. Γιατὶ ὁ δημοτικισμὸς τοῦ Ψυχάρη δὲν εἶναι ἕνα ἐξωτερικὸ ἐκφραστικὸ μέσο — ἡ γλῶσσα εἶναι ἡ ἴδια ἡ ψυχὴ τοῦ λαοῦ πού ἀγωνίζεται νὰ σπάσῃ νὰ δεσμᾶ πού ἐμποδίζουν τὸ ἐλεύθερο πέταγμα στὴ ζωὴ καὶ στὴ δημιουργία. Κι' ἀκόμα, γιατί μ' αὐτὴ θὰ ρουφήξῃ τὶς ζωογόνες δυνάμεις πού θὰ θρέψουν τὸν πυρῆνα τῆς — ἔτσι μονάχα, ὅταν δηλ. ἡ τροφή αὐτὴ μπορεῖ νὰ ἀφομοιωθεῖ ἄμεσα, θὰ κάμῃ τὸ θαῦμα νὰ πληθύνῃ τὸ μέσα πλοῦτος, νὰ φουσκώσῃ τὸν κεντρικὸ πυρῆνα πού θὰ πετάξῃ ἀφθονα

τὰ κλαδιά καὶ τ' ἄνθη σ' ὅλες τὶς περιοχὰς τῆς γνώσης καὶ τῆς δράσης, τῆς γλυκειᾶς ἀπόλαυσης καὶ τοῦ ὑψηλοῦ πάθους, τῆς ἀγωνίας τῆς δημιουργίας καὶ τοῦ πόνου πού ἐξυψώνει καὶ ἐξιλεώνει.

Ὁ ἀγῶνας τοῦ Ψυχάρη νὰ χαρίσῃ στὸν ἑλληνικὸ λαὸ τὸ μέγα αὐτὸ ἀγαθὸ καὶ πρῶτο, εἶναι ἀπὸ τὰ εὐγενέστερα ἀθλήματα, εἶναι ἕνα σύμβολο μιᾶς νέας κατάκτησης τῆς ἐλευθερίας του. Καὶ θὰ γίνεται πιὸ νοητό, ὅσο ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἀνεβαίνει ψηλότερα στὴ γνώση τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ θὰ προχωρεῖ στὴν κατανόηση γενικὰ τῆς βαθύτερης καλλιέργειάς του.

Καὶ τὸ ἰδανικὸ αὐτὸ κυνήγησε ὁ Ψυχάρης ὅλη του τὴ ζωὴ μὲ ὅλες του τὶς δυνάμεις καὶ ἴσα-ἴσα, ἐπειδὴ εἶχε μπροστά του ἕνα ἰδανικὸ, δὲν ἔκαμε καμμιά ὑποχώρηση, κανένα συμβιβασμό. Μὰ αὐτὴ ἡ ἀτεγκτὴ προσήλωση στὴ μεγάλη ἰδέα μπόρεσε νὰ τραβήξῃ κοντὰ καὶ γύρω του τὸν ἐνθουσιασμὸ τοῦ φωτισμένου μέρους τοῦ λαοῦ κ' ἔδωσε στὸ κήρυγμά του τὴν πλατύτερη σημασία καὶ τὴ στερεώτερη βάση γιὰ τὴν ἐπικράτηση καὶ τὸ θρίαμβό του.

Δ. Ε. ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗΣ

Καθηγητῆς
τοῦ Ἐθνικοῦ Μετσοβίου Πολυτεχνείου

